

Capitolul 1. Forme de manifestare a crimei organizate

Evoluția formelor de organizare statală, având în vedere aici și organizarea judiciară, ca principal factor de echilibru în funcționarea unei societăți, a însemnat o permanentă adaptare legislativă și instituțională la formele nou apărute de manifestare a criminalității.

Indiferent de nivelul de dezvoltare al unei societăți, criminalitatea a fost privită și analizată diferențiat, de la etapă la etapă, în raport de constatările practice și de evoluția fenomenului, precum și de stadiul criminalității ca fenomen social. Fiecare stat, în raport de toate aceste condiții, dirijează resurse mai consistente în prevenirea și combaterea formelor criminalității pe care le apreciază ca fiind cele mai dăunătoare vieții sociale.

Introducere

Elementul central în analiza și explicarea fenomenului criminalității trebuie să-l reprezinte însă caracterul predictibil al acestuia, context în care analiza vizează două tipuri principale de manifestări, respectiv criminalitatea ocazională și criminalitatea predictibilă.

Criminalitatea ocazională poate fi exprimată prin acele forme de manifestare antisocială, constituind încălcări ale normelor legale de incriminare, apărute accidental în viața de zi cu zi a societății, fără să aibă caracter de continuitate în raport cu persoana, fără să se unească într-o organizație mai mulți membri și care, prin valorile sociale încălcate, prejudiciază grav modul de manifestare a vieții sociale. Criminalitatea ocazională reprezintă cea mai consistentă componentă a criminalității, normele incriminatoare în acest domeniu însemnând cea mai mare parte a legislației penale speciale a unui stat. Ca fenomen este analizat din punct de vedere criminologic în raport de analizele statistice realizate, statele luând măsuri legislative de incriminare sau dezincriminare, de înăsprire a regimului sancționator sau de prevenire.

Criminalitatea ocazională, ca formă de manifestare, își produce efecte în raport de un număr restrâns de subiecți, neindividualizați, care nu pot fi circumscrisi unui segment de populație; oricare dintre cetățenii statului în cauză sau orice persoană poate constitui subiect pasiv al unei astfel de infracțiuni.

Criminalitatea predictibilă este definită ca acea formă de manifestare a criminalității care, prin modul de acțiune, poate fi descoperită utilizând anumite mijloace judiciare, prevăzute de lege. Criminalitatea predictibilă este forma criminalității care poate fi descoperită prin monitorizare, prin urmărire și infiltrare. Forma principală a criminalității predictibile este criminalitatea organizată. În fapt, este lesne de înțeles că, atâta vreme cât crima organizată este definită prin acțiunea ilicită a trei sau mai multe persoane, printr-o continuitate și întindere în timp a activității, prin locuri și roluri bine definite în derularea activității și printr-un scop bine definit – scop patrimonial, toate aceste elemente reprezintă premise ce permit autorităților ca, prin utilizarea unor tehnici speciale, să poată să înțeleagă mecanismul grupării, modul de lucru și acțiune și să intervină în scopul desființării acesteia.

Criminalitatea organizată afectează, ca rezultat final, diverse componente ale vieții sociale sau componentele care țin de viața privată, în raport de forma de manifestare. Astfel, traficul de droguri afectează sănătatea populației, prin afectarea sănătății indivizilor angrenați în sfera consumatorilor și care devin dependenți; traficul cu ființe umane afectează, la fel, sănătatea populației, vizând aici sfera largă a exploatarei sexuale; contrabanda cu diverse produse afectează, uneori într-o măsură foarte mare, echilibrul bugetar al unui stat, prin scoaterea din sfera de influență a statului, de evidență și încasare a taxelor și impozitelor, a unor cantități importante de produse, în principal cele accizabile; criminalitatea organizată cu violență, șantajul și amenințarea, înșelăciunile și estorcările, pot să-și pună amprenta asupra comportamentului personal în cadrul unei colectivități; nu în ultimul rând, traficul cu materii și materiale radioactive, nucleare, substanțe chimice sau traficul cu muniție, materii explozive și armament pot slăbi siguranța cetățeanului în cadrul limitelor statale și pot pune în pericol securitatea națională.

Criminalitatea organizată nu poate fi și nu trebuie să fie privită în mod simplist, de sine stătător; aceasta trebuie privită și analizată într-o permanentă corelație cu diversele forme de manifestare ale criminalității ocazio-

nale; această din urmă formă a criminalității poate deveni, într-un anumit moment, formă de manifestare a crimei organizate, cu toate consecințele ce decurg din aceasta.

În fapt, criminalitatea organizată reprezintă forma de vârf de manifestare a diverselor tipuri de criminalitate ocazională, din sfera celor care pot aduce venituri.

Criminalitatea organizată, prin modul de manifestare, poate fi analizată prin prisma aceluiași elemente care definesc activitatea grupărilor și organizațiilor teroriste.

Ceea ce definește activitatea grupărilor de crimă organizată poate fi exprimat simplu prin scopul propus: obținerea de profit financiar sau de altă natură; grupările care au ca preocupare crima organizată nu se opresc aici, continuând această activitate prin schimbarea destinației și disimularea profiturilor obținute, respectiv spălarea acestora în scopul ascunderii provenienței ilicite.

Crima organizată este un fenomen ce a caracterizat societățile dezvoltate, grupările astfel constituite căutând porțițe legislative în punerea în practică a intențiilor criminale; nici țările în curs de dezvoltare sau slab dezvoltate nu sunt ferite de acest flagel.

În fapt, lipsa de legislație sau carențele instituționale, permit, în anumite momente dezvoltarea și consolidarea unor grupări în domeniul infracțional care aduc profit și, mai important, permit specializarea grupărilor în domeniul în care statul își manifestă, din diverse motive, carențe sau slăbiciuni în impunerea ordinii de drept.

În sens filosofic, criminalitatea – deci și crima organizată, este un fenomen istoricește condiționat, care reflectă condițiile socio-umane în care s-au comis diversele fapte, incriminate prin norme ale sistemului de drept penal determinat într-un anumit moment, astfel cum arăta profesorul de criminologie Aurel Dincu; ca fenomen socio-uman, criminalitatea înfățișează o stare – o anumită compoziție, un anumit volum și o dinamică – o evoluție de ansamblu, diferite de la o formațiune social-economică la alta, fiind relevante aici realitățile naționale specifice^[1]. Tot profesorul Aurel Dincu, în analiza fenomenului criminalității, menționa faptul că, sub aspectul cunoașterii și

^[1] A. DINCU, *Criminologie*, București, 1984, Universitatea București, Facultatea de Drept, p. 15.

descoperirii comportamentelor antisociale, criminalitatea aparentă reprezintă numai o parte a criminalității reale, cealaltă parte fiind reprezentată de „cifra neagră” a criminalității, care se constituie din „setul de comportamente umane interzise dar nedescoperite și, desigur, neînregistrate”.^[1]

1.1. Ce este crima organizată?

În toate statele lumii, actele criminale au ajuns să reprezinte o sumă importantă, reprezentând o componentă paralelă a vieții economico-sociale, componentă care se dezvoltă mai mult sau mai puțin, mai rapid sau mai lent în funcție de nivelul de democrație, de tipul statului și, evident, decurgând din aceste două elemente, din complexitatea sistemului legislativ existent; în anumite perioade, în principal în cele de tranziție, dimensiunea fenomenului criminal poate genera seroase dezechilibre în plan economic, social, cultural, politic, cu afectarea directă a relațiilor sociale, a activității instituțiilor și autorităților publice și cu consecințe în capacitatea statului de a asigura nevoile de orice fel ale membrilor societății.

Criminalitatea a caracterizat societatea umană încă de la apariția sa, ca și colectivitate organizată, cu principii și norme acceptate de componentii acesteia; deși neacceptată și combătută în anumite stadii ale evoluției societăților în formele cele mai grave, prin măsuri de o duritate excesivă – incluzând aici chiar luarea dreptului la viață, a fost caracterizată și calificată ca având cauze care țin de natura umană și mai puțin de condițiile oferite de societate.

Evoluția societăților și în special evoluția societăților contemporane, scoate în evidență faptul că măsurile și intervențiile instituțiilor specializate împotriva faptelor de criminalitate nu au dat rezultate pe măsură, constatându-se o multiplicare și recrudescentă a delictelor comise cu violență și în special a celor comise în zona infracțiunilor grave. Atenția lumii civilizate s-a concentrat în zona în care criminalitatea a fost orientată către domenii care afectează și vizează viața și integritatea corporală, sănătatea populației, exploatarea diferitelor categorii sociale sau a unor persoane defavorizate, viața economică și socială. Toate aceste elemente analizate au concluzionat că, ceea ce afectează în cel mai înalt nivel viața socială, cu toate componentele sale, este sfera criminalității organizate, indiferent de

^[1] A. DINCU, *op. cit.*, p. 10.

domeniul de acțiuni, de nivelul de dezvoltare sau de zona geografică unde acționează.

Spre deosebire de acțiunile unor indivizi care se asociază, ocazional, în vederea comiterii uneia sau unor infracțiuni – ca fapte antisociale, ilegale, prevăzute de legea penală, o organizație de crimă organizată reprezintă o asociere premeditată, concepută în detaliu în ceea ce privește modul de acțiune al componentilor, rolul acestora precum și scopul pentru care se constituie, asociere care recurge la violență ori de câte ori este necesar în realizarea scopului propus, vizând obținerea de bani prin comiterea de fapte penale grave.

Nu există în istoria societății umane, un dosar mai amplu decât cel al crimei organizate această formă a criminalității fiind atât de veche, chiar dacă nu a fost denumită astfel sau analizată după caracteristicile prin care o definim în prezent.

Multe manifestări criminale din istoria veche a omenirii, analizate, scot la iveală adevărate forme de organizare a unor grupuri în sensul actual al termenului de crimă organizată.

Printre primele mențiuni ale organizației de crimă organizată în sensul actual al termenului o regăsim pe cea din secolul al IX-lea, în Sicilia – în perioada dominației arabe a insulei, insulă ocupată în timp de greci, cartaginezi, romani, arabi, germani, francezi etc.^[1]

Ulterior, aceste organizații criminale au fost definite cu termenul, specific Siciliei, de „MAFIE”, care a reușit să se perpetueze de-a lungul multor generații și să „se exporte” în state precum Statele Unite ale Americii, să se consolideze; MAFIA, ca o formă a crimei organizate, era și este strâns legată de politică și mai departe de justiție, stabilind toate regulile principale ale societății, evident totul în interes propriu.

În Asia, în Japonia, se cristalizează, în perioada feudală, Yakuza, caracteristică și în prezent acestei societăți; în același sens, în China, membrii „Triadelor” chinezești, ca grupări constituie inițial pe principii revoluționar-naționaliste s-au perpetuat și și-au diversificat activitatea.

Rusia este caracterizată de un val nemaîntâlnit de crimă organizată care are ca principală cauză prăbușirea blocului comunist și trecerea fostei U.R.S.S. la economia de piață. Grupările de crimă organizată rusești au

^[1] Sicilia – Wikipedia, Istorie.

acaparat ușor zone de influență de pe toate continentele precum și toate segmentele criminalității organizate.

Statele Unite ale Americii au importat „crima organizată” din „lumea veche”, mai precis din Sicilia, Irlanda, precum și din zona comunității evreiești. Termenul de „familie mafiotă” se cristalizează repede și se constituie organizațiile mafioate, formate din mai multe familii, cu organizare ierarhică bine stabilită și cu o conspirativitate totală în raport cu exteriorul acestora, mai ales în ceea ce privește autoritățile.

În America Centrală și Latină apare și se dezvoltă „cartelul”, specializat în procedura și comercializarea drogurilor, în special a cocainei; cele mai puternice carteluri sunt cele mexicane, columbiene, braziliene sau venezuelene, intrând în „colaborare” cu grupările mafioate din America și Europa și obținând în schimbul cocainei comercializate sume colosale de bani dar și armament, utilizat atât pentru „răfuielile” între carteluri pentru a-și asigura supremația, dar și în impunerea cu forța a unor regimuri politice în statele în cauză.

În Africa, grupările de crimă organizată s-au constituit în principal pe pilonii traficului cu stupefiante, cele mai caracteristice grupări de crimă organizată fiind mafia marocană și cea nigeriană.

Europa este caracterizată de toate tipurile de crimă organizată, teritoriul bătrânului continent reprezentând permanent un loc de dispută pentru familiile mafioate sau pentru grupările de crimă organizată nou apărute. Europa a fost și este un teritoriu în care crima organizată clasică s-a manifestat pe deplin iar noile forme ale criminalității organizate sunt preluate și dezvoltate de grupările consacrate sau de grupări nou apărute, reprezentate atât de cetățeni europeni care au ieșit din blocul comunist cât și de cetățenii turci sau cei de origine afro-asiatică. Cert este că, la o asemenea densitate a populației cu diferențe de lege, cultură, nivel de trai, obiceiuri, grupările de crimă organizată reușesc să speculeze și să „penetrez” societățile, colectivitățile de oameni și să-și pună în practică intențiile ilicite.

„Crima organizată este o tehnică a violenței, intimidării și concepției care, în absența unei activități eficiente a legii, poate fi cu succes aplicată de cei care sunt suficient de lipsiți de scrupule, în orice afacere sau industrie care produce profituri uriașe. Motivul este întotdeauna constituit de asigurarea și menținerea monopolului în anumite sectoare de activitate, care vor aduce profituri ridicate. Uneori activitatea principală este ilegală. În

alte cazuri activitatea principală este aparent legală, caracterul ilicit fiind dat de acceptarea violenței și a corupției”.[1]

Jean Claude Monet opinează că ceea ce caracterizează cel mai bine diferența dintre delicvență individuală și crima organizată este faptul că strategia grupului criminal, considerat ca un ansamblu uman reperabil, este caracterizată prin diviziunea sarcinilor, ierarhizarea nivelurilor de competență, existența și aplicarea riguroasă a procedurilor de coordonare și control.[2]

Este foarte dificil la acest moment de descris adevărata dimensiune a crimei organizate, deoarece, în multe state, crima organizată nu este încadrată ca infracțiune de sine stătătoare; organizațiile de crimă organizată au împrumutat de la MAFIE modalitățile principale de acțiune, apărându-și interesele ori de câte ori este necesar, prin cele mai violente metode, îndreptate împotriva politicianilor, funcționarilor publici și, cel mai grav, polițiștilor, procurorilor, judecătorilor.[3]

Judecătorul italian Giovanni Falcone^[4] arată că „MAFIA constituie o lume logică, rațională și implacabilă. Mult mai logică, rațională și implacabilă decât statul. MAFIA este o articulație a puterii, o metamorfoză a puterii, dar și o patologie a puterii. Mafia este un sistem economic global. Mafia se dezvoltă datorită statului, își adaptează comportamentul în funcție de acesta”^[5]

Grupurile de infractori se organizează potrivit scopului urmărit în plan național, trăsătură comună adoptată vizând exploatarea la maxim a disfuncționalităților economice, a controlului social superficial, a mecanismelor incipiente ale privatizării, descentralizarea puterii, gradul ridicat de coruptibilitate a oficialităților din sistemul public.[6]

Toate elementele amintite mai sus de autor – Petre Albu, sunt obiectiv înțelese și explicate, fiind realități marcante ale fenomenului extinderii cri-

[1] V. COSTICĂ, *Banii murdari și crima organizată*, Ed. Artprint, București, 1995, p. 37.

[2] J.C. MONET, *Criminalitatea Organizată*, Paris, 1996, p. 9.

[3] P. ALBU, *Crima Organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale*, Ed. MIRA, București, 2007, p. 20-21.

[4] Giovanni, Falcone – judecător italian specializat în judecarea delictelor COSA NOSTRA, asasinat de MAFIE la 23.05.1992.

[5] G. FALCONE, *Crima organizată – o problemă mondială*, Revista Internațională de Poliție, Tehnică și Criminologie, nr. 4/1992, p. 394.

[6] P. ALBU, *op. cit.*, p. 21.

minalității organizate pe mapamond, cu excepția elementului care ține de descentralizarea puterii; acest element, considerat agravant, nu poate și nu trebuie să fie apreciat ca agravant al fenomenului de crimă organizată decât dacă ne situăm pe poziția societăților caracterizate de totalitarism. Democrația presupune, între altele, descentralizarea activităților statului – administrative, culturale, dar care nu înseamnă neapărat oferirea de „portite” extinderii criminalității organizate.

Elementul principal care se accentuează în „democrație”, și care caracterizează descentralizarea este corupția. Creșterea nivelului de corupție în cadrul instituțiilor, autorităților, agențiilor, creează, mai ales într-o perioadă de tranziție, premise pentru dezvoltarea și consolidarea grupărilor de crimă organizată.

1.2. Definirea crimei organizate

1.2.1. Elemente unanim acceptate în definirea crimei organizate

Orice definiție trebuie să răspundă unor necesități obiective, reprezentând atât nevoia de cunoaștere a fenomenului definit, de stabilirea cât mai obiectiv posibil a unei legături de la cauză la efect și explicarea, prin prisma valorilor sociale unanim acceptate a modului de manifestare a fenomenului, cu scopul adoptării unor măsuri statale care să contracareze fenomenul și să protejeze societatea.

Definirea crimei organizate a fost și este o sursă de controversă între organizațiile internaționale. Elementele definitorii au avut la bază constatările în timp, analizele fenomenului dar și opinia practicienilor, în speță a structurilor, agențiilor, autorităților din fiecare stat care au ca atribuțiuni prevenirea și combaterea fenomenului.

Elementele definitorii ale fenomenului pot fi structurate după participanți, activități și legături în timp precum și scop.

Deși nu toate statele moderne din cadrul Uniunii Europene sau de pe alte continente, au adoptat o definiție a crimei organizate, în raport de sistemul legislativ, înțeleg, explică și iau măsuri de combatere prin prisma analizei acestor trei elemente.

În definirea crimei organizate, atunci când se analizează participanții se au în vedere atât numărul acestora cât și rolurile pe care le au în cadrul structurii respective.